

Myndir og myndlist

At arbeiða við myndum í hesi lærugrein kann geva næmingum eina betri fatan av, hvussu menniskju gjøgnum tíðirnar hava gjort sær sínar tankar um frásagnirnar í Bíbliuni ella hava ímyndað sær ymist í trúarlívinum.

Tað er tí sjálvsagt at draga fram myndir og tekningar í bókini ella aðrar myndir og tosa um, hvat hesar kunnu siga okkum bæði í mun til tekstin, tær eru settar saman við, og sjálvstøðugt.

Í fyrsta lagi er ikki neyðugt at fara inn í tað listasöguliga við myndini, men í staðin bert tosa einfalt um, hvat tey halda um myndina, og kantska, hvat tey koma í tankar um, tá ið tey hyggja at myndini.

Síðani kann verða tosað um, hvussu myndin er sett saman.

Hvat er á myndini?

1. Persónar
2. Stað - umhvørvið
3. Lutir - klædnabúni
4. Skipan – uppbyggingar
5. Søga

1. Hvussu verður persónur lýstur – kropsburður og andlitsbrøgd?

- Glaður – syrgin (látur ella grátur)
- Sjúkur - frískur
- Spentur – líkasælur
- Stoltur – uppgevandi
- Samspæl við onnur

2. Hvar eru vit stødd, og hvussu er umhvørvið?

- Úti ella inni
- Umstøður
- Hugni/óhugni

3. Hvørjir lutir eru á myndini – hvussu er klædnabúnin?

- Sigur hetta nakað um tíðina
- Sigur hetta nakað um samfélagsligu støðuna

4. Hvussu er myndin skipað ella uppbygd?

- Sjónarhorn
- Dýpd
- Litir
- Ljós – natúrligt – lampa/kertuljós – súmbolskt
- Rørsla – friður/ófriður

5. Liggur ein søga í myndini?

- Huglag – kenslulig støða/hýrur
- Kend – ókend
- Átrúnaðarlig ella ikki
- Myndin – teksturin

Síðani kann verða tikið samanum.

- Hvati vit annars um myndina
- Nær er myndin málað
- Hvør hevur málað
- Hvussu er myndin tilevnað

Til ber eisini at fara viðari inn í samrøðu um möguliga ætlan við myndini, um tíðarskeiðið og um boðskap v.m.

"Spurningar til myndagreining", Lydia Didriksen www.snar.fo

"Kom og skriva 2", Birgit Arge og Lydia Didriksen www.snar.fo

Litir í myndum

Tað er torfört at geva eitt eintýtt svar, hvat teir mongu litirnir, vit eru umgyrd av, skulu ímynda, tá ið hugsað verður um list. Tað er heldur ikki vist, at listamálarar altið hava í huga, hví teir júst velja tann ávísa litin til eitthvort, teir vilja mynda. Men litir eru nögy tengdir at mentanini í teimum ávísu londunum.

Vit kunnu her í stuttum siga, hvat litirnir kunnu umboða.

Hvítt

Ljós frá himli, reinleiki, einglar

Svart

Myrkur, nátt, synd, deyði, sorg, helviti, djevul, hatur

Reytt

Kærleiki, kenslur – góðar/ringar, blóð, eldur, kærleikin frá himli

Blátt

Himmel, hav, trúskapur, hugsan, tað guddómliga, tað kongaliga, tað loyndarfulla

Grønt

Vón, vökstur, sissandi, kveikjandi, trivnaður

Gult/gull

Sól, ríkidømi, skreyt, skart, øvund, ótrúskapur, svik, ævinleiki, dýrd, vísdómur

Grátt

Dapurt, keðiligt, sjúka, uttanveltaður, veikleiki

Ymisk rák í listini

Ekspressionisma verður rákið kallað, ið kom fram í Evropa um ár 1900. Ekspressionistisku málararnir nýta sterkar, reinar litir, breið penslastrok og ofta nakað avskeplaða mynd av persónum ella óðrum fyrir betur á ein sigandi, livandi ella talandi hátt at fáa tað fram, ið ætlanin er við myndini.

Dømi um listafólk, ið arbeiða ekspressionistiskt

- Bárður Jákupsson í arbeiði sínum við landslagi, penslastrokum og litavali
- Sámal Joensen-Mikines við sínum deyðsmyndum og myndum úr Bíblíuni
- Ingálvur av Reyni við sínum abstraktu lýsingum av fólk og náttúru
- Óssur Johannessen við døpru myndevnum sínum um líðing og deyða

Naivismá – vit kenna orðið naivur, ið er at vera góðvarin ella einfaldur. Listagreinin strembar eftir einfaldari, barnsligari myndagerð, so at tá ið tú hyggur at myndini, ímyndar tú tær, at eitt barn eins væl kundi havað málad myndina.

Dømi um listafólk, ið arbeiða naivistiskt

- Sigrun Gunnarsdóttir við sínum naivistisku myndum úr gerandisdegnum, eitt nú av mammu síni, eisini onkur mynd, har Bíblían er við
- Fridtjof Joensen við sínum myndum úr gerandisdegnum, sum fólk kenna seg aftur í

Realisman kom fram í 1830-unum, og her verður dentur lagdur á at málá og lýsa veruleikan, so sum hann er. Um málad verður t.d. eitt hús, so sæst hvort vindeyga klárt og týðiliga. Um myndirnar eru av fólk, so sæst nærum hvør rukka í andlitinum ella hvør knappur í klæðunum.

Dømi um listafólk, ið arbeiða realistiskt

- Stefan Danielsen við sínum myndum úr Nólsoy, har hann ofta leggur áherðslu á smálutir í myndini
- Beinta av Reyni við sínum einfalda teknisøgu-líknandi stíli. Við málninginum "Minni um ommu mína" tulkar hon kristna lívsstílin hjá ommuni sæddan við barnaeygum

Mystisima ímyndar nakað duldarfult, gátufört ella lógið, nakað "mystiskt", og í myndlist kunnu vit síggja tað í eini samanrenning millum tað guddómliga og tað menniskjaliga.

Dømi um listafólk, ið arbeiðir við tí duldarfulla, mystisima

- Óssur Johannessen við myndum sínum av duldarfullu megin í mánanum og dragandi megin í briminum

Surrealismá er rák frá 1923, sum roynir at fáa fram í ljósið tað, ið liggar goymt í undirvitskuni, men roynt verður á ein óðrvísi hátt at blanda hetta við tað, sum kent er, ella er tann sanni veruleiki.

- Surrealisman hefur ikki rættiliga vunnið frama í fóroyskari list. Tó hava nøkur listafólk arbeitt eitt sindur við hesum ráki, Tummas Jákup Thomsen og Edward Fuglø.

Ímyndir

Tey átrúnaðarligu súmbolini eru myndir ella ímyndir, ið verða nýttar í átrúnaðarligum sögum ella gerðum. Tá ið vit t.d. hoyra um lívsins træ, er talan um eina átrúnaðarliga ímynd, ið Jesus nýtti um seg sjálvan, ella tá ið vit síggja krossin, so stendur hann sum mynd um frelsuverkið á Golgata.

Ofta síggja vit dömi um myndir, ið ímynda okkurt annað, enn tað vit í veruleikanum síggja. Ein mynd av einari hvítari dúgyu kann merkja friður.